

Nr 113.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående uppskov i vissa fall med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond; given Stockholms slott den 10 februari 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 februari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

Till utförande av ett företag, avseende torrläggning av marker — de så kallade Hidinge-Spångakärren — tillhörande ett flertal fastigheter i Vintrosa, Hidinge och Knista socknar av Örebro län har Kungl. Maj:t, förutom vissa bidrag ur avdikningsanslaget, den 11 november 1921, den 11 juli och den 19 december 1924 samt den 25 november 1927 beviljat lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond å respektive 532,360

kronor, 33,610 kronor, 1,760 kronor och 2,110 kronor eller tillhopa 569,840 kronor.

Enligt medgivande av 1929 års riksdag har Kungl. Maj:t den 27 juni 1929 — utöver tidigare utlämnade bidrag från avdikningsanslaget å tillhopa 268,410 kronor — beviljat torrlägningsföretaget statsbidrag från statens avdikningsanslag med 300,000 kronor, varav till avdikningslånefonden överförts 120,370 kronor, därav 86,680 kronor såsom inbetalning å det förstnämnda lånet å 532,360 kronor, 33,610 kronor såsom inbetalning av hela det den 11 juli 1924 beviljade lånet och 80 kronor såsom inbetalning å det den 19 december 1924 beviljade lånet å 1,760 kronor.

Den 4 november 1932 har slutligen torrlägningsföretaget beviljats, förutom visst bidrag från avdikningsanslaget, ett ytterligare lån å 1,460 kronor, vilket lån emellertid ännu icke av statskontoret utbetalts.

Genom utslag den 1 oktober 1929 har länsstyrelsen i Örebro län, sedan lånet å 33,610 kronor, på sätt nyss nämnts, helt inbetalts, fastställt kapitalavbetalnings- och räntebelopp för lånen å 532,360 kronor och å 1,760 kronor. Av utslaget beträffande det förra lånet framgår, att vid tiden för utslagets meddelande oguldet kapitalbelopp med tillägg av vid samma tidpunkt upplupna räntor uppgick till 493,033 kronor 56 öre, att årliga inbetalningen fastställdes till 29,582 kronor 1 öre för vart och ett av åren 1929—1953 och till 26,903 kronor 8 öre för år 1954. — Återbetalningen av återstoden av lånet å 1,760 kronor har genom länsstyrelsens utslag ålagts en fastighet och skall fullgöras för vart och ett av åren 1932—1956 med 111 kronor 69 öre och för 1957 med 101 kronor 41 öre. — Ordningen för återbetalningen av det den 25 november 1927 beviljade lånet å 2,110 kronor har ännu ej av länsstyrelsen fastställts.

Beträffande det ifrågavarande företagens uppkomst och utveckling samt de svåra förhållanden, de till ett 80-tal uppgående intressenterna iråkat till följd av företaget, må hänvisas till vad därom anförts i propositionen nr 169/1929 och jordbruksutskottets utlåtande nr 47/1929.

Med utlåtande den 31 januari 1933 har statskontoret överlämnat *dels* från länsstyrelsen i Örebro län till statskontoret den 24 september, den 19 november och den 12 december 1932 ingivna skrivelser, vari länsstyrelsen hemställt om åtgärder för beredande av hjälp åt delägarna i företaget, *dels* ett av lantbruksstyrelsen till statskontoret den 1 november 1932 afgivet yttrande i ärendet, *dels* ock en skrift i ämnet från Örebro läns hushållningssällskap. Av handlingarna inhämtas i huvudsak följande.

Länsstyrelsen har framhållit de ekonomiska svårigheter, vari delägarna i torrlägningsföretaget genom dettas misslyckande råkat, samt ansett, att enda framkomliga vägen för beredande åt delägarna av den ytterligare hjälp, varav de oundgängligen vore i behov, skulle vara nedskrivning av lånen i största möjliga omfattning. Då en dylik nedskrivning emellertid måste föregås av en utredning av hithörande förhållanden — en utredning, som torde få beräknas taga en avsevärd tid i anspråk —

har länsstyrelsen, i avvaktan härpå och då snar hjälp vore av nöden, ifrågasatt uppskov helt eller delvis med erläggande av till betalning redan förfallna annuiteter samt inställande tillsvidare av exekutiva åtgärder för indrivning av desamma. Därest staten icke trädde hjälpande emellan, måste dylika åtgärder i betydande omfattning tillgripas för annuiteternas indrivande. I några fall hade åtgärder redan måst vidtagas. I tre av dessa fall hade fastigheterna å exekutiv auktion inropats av statskontoret, varefter — i två fall — de förutvarande ägarna hos statskontoret anhållit att få återköpa fastigheterna till priser och villkor, som, om anbuden antoges, skulle enligt länsstyrelsens uppfattning förorsaka staten och många enskilda icke ringa förlust. Vidare har länsstyrelsen i skrivelse den 19 november 1932 meddelat, att av de under 1931 förfallna annuiteterna återstode oguldna 11,744 kronor 83 öre. Av länsstyrelsens skrivelse den 12 december 1932 framgår, att under november sagda år för indrivning av 1931 års annuiteter i flera fall utmätning måst företagas för bevarandet av den kronan enligt 17 kap. 6 § handelsbalken tillkommande förmånsrätt, men hade länsstyrelsen med stöd av 86 § utsökningslagen medgivit anstånd intill den 15 maj 1933 i avbidan på vidtagande av åtgärder för lånens gäldande.

Lantbruksstyrelsen har uttalat tvekan beträffande ytterligare mellankomst från statens sida för hindrande av de enskilda delägarnas i företaget ekonomiska svårigheter, »enär därmed dörren skulle lämnas öppen för liknande anspråk jämväl från andra kristidsföretag av denna art». Därest emellertid hjälpåtgärder skulle anses påkallade, har lantbruksstyrelsen ifrågasatt, huruvida icke i avvaktan på bättre tider ett tillfälligt uppskjutande av exekutiva åtgärder för annuiteternas indrivande jämväl ur statens egen synpunkt kunde anses lämpligt och huruvida icke beträffande de låntagare, vilka länsstyrelsen efter prövning i varje särskilt fall funne därav vara oundgängligen i behov, anstånd med annuiteternas erläggande borde kunna lämnas under viss tid, exempelvis tre à fem år, varvid under samma tid upplupen ogulden ränta skulle läggas till kapitalskulden. Genom dessa åtgärder skulle, enligt lantbruksstyrelsens åsikt, åtminstone ett tillfälligt andrum kunna beredas de intressenter i företaget, som starkast vore i behov därav. För att bringa lättnad på längre sikt uti intressenternas svårigheter torde vidare enligt lantbruksstyrelsens förmenande en lämpligt avvägd förlängning av amorteringstiden för lånen kunna tänkas komma i åtanke.

Statskontoret har vitsordat, att ämbetsverket nödgats att för indrivning av 1929 och 1930 års annuiteter å exekutiva auktioner i tre fall inropa till torrlägningsföretaget hörande fastigheter och att i två fall till statskontoret inkommit köpeanbud å de inropade fastigheterna till belopp, som därest köpeanbuden antoges, skulle medföra betydande förluster för statsverket. I likhet med lantbruksstyrelsen och länsstyrelsen har statskontoret ansett, att någon generell nedskrivning av lånen icke för närvarande borde äga rum. En sådan åtgärd måste enligt ämbetsverkets förmenande göras till föremål för särskild utredning. Det syntes emellertid uppenbart att, i avvaktan på resultatet av denna utredning, någon lättnad måste beredas företagets intressenter i deras svårigheter. Detta torde då kunna ske genom medgivande av lindringar i återbetalningsvillkoren.

Statskontorets utlåtande utmynnar i hemställan, att uppskov medges under tre år med erläggande av en var av de annuiteter, som från och med år 1933 förfalla till betalning å det genom Kungl. Maj:ts beslut den 11

november 1921 beviljade lånet, att under uppskovstiden upplupen ränta å kapitalskulden lägges till och återbetalas i samma ordning som denna, därest ej intressenternas ekonomiska belägenhet anses böra föranleda räntefrihet under uppskovstiden; samt att anstånd lämnas till 1934 med under 1931 och till 1935 med under 1932 förfallna oguldna annuitetsandelar.

Departements-
chefen.

Tillräckliga skäl synas mig vara i ärendet anförda för beredande åt intressenterna i företaget av visst uppskov med erläggande av annuiteter å berörda lån. Med hänsyn såväl till behovet av att bringa delägarna i detta misslyckade företag snar hjälp som till statens intresse av att ej påskynda exekutiva åtgärder med ty åtföljande övertagande av ett antal fastigheter, vilkas försäljning torde komma att bereda staten avsevärda förluster, vill jag därför i huvudsak tillstyrka statskontorets förslag.

Med stor sannolikhet finnas dock andra torrlägningsföretag, där det ur nyss anförda synpunkter kan vara av ett trängande behov påkallat att, i avvaktan på utredning rörande företagets framtida möjligheter, bereda intressenterna visst rådrum med ränte- och kapitalavbetalningar å lån från odlingslånefonden och från statens avdikningslånefond. Gällande bestämmelser rörande ifrågavarande lånerörelse inrymma emellertid icke befogenhet för Kungl. Maj:t att medgiva dylikt uppskov. Då frågor av nu berörd art oftast torde kräva ett snabbt avgörande och givetvis kunna under rådande ekonomiska förhållanden uppkomma även under den tid, riksdagen ej är samlad, kan ifrågasättas, om icke av riksdagen nu borde begäras bemyndigande för Kungl. Maj:t att efter prövning av omständigheterna beträffande varje företag, från fall till fall medgiva anstånd med nyssberörda annuiteter. Erinras må, att Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande av snarlikt slag, såsom rätt att medgiva anstånd eller ytterligare anstånd med erläggande av avbetalningar och räntor å ogulden köpeskilling för vissa från kronoegendomar försälda fastigheter. Jag förutsätter, att uppskov med annuiteter å lån ur nyssnämnda fonder ej kommer att av Kungl. Maj:t medgivas i andra fall, än där sådant uppenbarligen finnes vara av nöden. De närmare villkor, varmed dylikt anstånd bör i vart fall förenas, torde få föreskrivas av Kungl. Maj:t. Därvid bör det vara Kungl. Maj:t obetaget att i avseende å under uppskovstiden upplupna räntor å kapitalskulden meddela bestämmelser i enlighet med vad statskontoret föreslagit rörande nyssberörda lån. Det nu ifrågasatta bemyndigandet torde böra begränsas att gälla för tiden intill den 1 juli 1934, och torde frågan om fortsatt bemyndigande, jämte anmälan om lämnade anstånd, böra underställas en kommande riksdag.

Sedan riksdagen beslutat i ärendet, torde jag få för Kungl. Maj:t ånyo anmäla förevarande framställning rörande Hidinge-Spångakärren.

Under åberopande av det anförda hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att Kungl. Maj:t må, för beredande av erforderligt rådruum åt intressenterna i ett i trångmål varande torrläggningsföretag, efter prövning av föreliggande omständigheter rörande varje särskilt företag under tiden till och med den 30 juni 1934 medgiva anstånd med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och från statens avdikningslånefond.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hugo Nordlander.

